

Ni är kallade till frihet! - Del 2

[Spara som PDF](#)

Den fria församlingen

Denna text är en utskrift av det föredrag som Lennart J höll på Temadagen i Alingsås den 22 april 2017.

Alla bibelord är från Svenska Folkbibeln -98 om inget annat anges.

Vill du lyssna till innehållet i denna text kan du göra det via spelaren nedan:

Klicka på [denna länk](#) för att lyssna om du inte ser en spelare ovan eller högerklicka för att ladda hem ljudfilen (mp3).

Innehåll

1. [Inledning](#)
2. [Den urkristna församlingen](#)
3. [Urspårning](#)
4. [Två skilda vägar, en för ämbetskyrkan och en för evangeliet](#)
 1. Romkyrkans framväxande
 2. De fria grupperna
 3. Nya testamentets tillkomst
5. [Några fria grupper](#)
 1. Valdenserna
 2. Albigenserna
 3. Lollarderna
 4. Husiterna

6. [Söndagen som särskild helgdag/gudstjänstdag](#)
 1. Valet av söndag
 2. Ordets sammankomst
 3. Kärleksmåltidens sammankomst
 7. [Vad kan vi lära av urkristendomen?](#)
 8. [Vad ansåg Martin Luther om detta?](#)
 9. [Avslutning](#)
-

1. Inledning

I den här delen skall vi titta lite närmare på hur den *urkristna församlingen* såg ut och hur kristenheten ganska snabbt började köra in på villovägar. Jag tror att vi utifrån detta kan lära oss en hel del om den frihet som kristna och församlingar är kallade till, men också om vad vi måste både se upp för och kanske rent av göra oss av med.

2. Den urkristna församlingen

Det grekiska ordet i Nya testamentet (NT) för "församling" är *eklesia*. Det förekommer ca. 115 gånger i NT, ibland med syfte på en grupp kristna som samlades i ett hem, ibland med syfte på samtliga kristna på jorden. Ordet härstammar dels från det grekiska ordet *ek* som betyder "ut" och dels från *kaleo* som betyder "kalla". Så *eklesia* betyder ungefär "de ut-kallade", eller bättre tolkat som "de ur världen kallade". Som vi sett säger Bibeln att vi är "kallade till frihet" hos Jesus (Gal 5:13). Så tanken med Guds *eklesia* är alltså att man som troende och del av denna *eklesia* skall vara en fri människa men ändå med gemenskapen som en viktig grund. Och det innebär som vi sett i del 1 en stor frihet för den enskilde att vara underställd Gud, men också som grupp.

Ordet "kyrka" – så som vi använder det idag – finns inte i Bibeln, det är istället Guds *eklesia* som är det centrala. Men med tiden har den nytestamentliga församlingen allt mer kommit att kallas för *Kyrkan*, och då med en helt annan innebörd än *eklesia*. De flesta håller nog med om att man dels kopplar ordet "kyrka" till kyrkobyggnader med sin särskilda inredning osv, men även till att kyrkan är en *institution* med olika ämbeten. Själva ordet "kyrka" härstammar från det grekiska ordet *kyriakos* som ungefär betyder "Herrens" eller "det som tillhör Herren". *Kyriakos* förekommer endast på två ställen i hela NT, dels i 1 Kor 11:20 och dels i Upp 1:10, och i båda fallen just i betydelsen "Herrens". Så innebörden är idag mycket annorlunda. Det har med andra ord skett en mycket stor

förvrängning av vad ordet "församling" idag innebär, och inte minst när man istället använder ordet "kyrka".

De första församlingarna i urkristen tid utgjordes av en grupp människor som hade tagit emot evangeliets budskap om frälsning och döpt sig. Man gjorde sinnesändring och tog med det avstånd från det hedniska sättet att leva. Dopet utgjorde en tydlig avgränsning mot det gamla livet – precis som judarnas vandring genom Röda havet var ett "dop" som utgjorde en avgränsning mot slaveriet i Egypten och mot faraos soldater. De kristna höll sina sammankomster i hemmen och alla hade något att bidra med. Några särskilda byggnader för gudstjänster fanns inte i begynnelsen. Dessa bibelord bidrar till bilden av den urkristna församlingen, *eklesia*:

Rom 16:3, 5: "Hälsa Priska och Akvila, mina medarbetare i Kristus Jesus... Hälsa också församlingen som kommer samman **i deras hus.**"

Kol 4:15: "Hälsa till bröderna i Laodicea och till Nymfas och församlingen som kommer samman **i hans hus.**"

1 Kor 14:26: "Hur skall det då vara, bröder? Jo, när ni samlas **har var och en något att ge**: en psalm, ett ord till undervisning, en uppenbarelse, ett tungotal, och en uttydning. Låt allt bli till uppbyggelse."

Vägen in i församlingen gick via att höra predikan och undervisning, via omvändelse, syndabekännelse, bättring, tro, dop och sedan delaktighet i Guds *eklesia*. Det var den enda vägen för att ansluta sig till "Kristi kropp", och det var helt fritt om man ville vara med eller inte, så klart.

Moralen var hög bland de första kristna och man avskilde sig från allt som hade med hedendomens riter och lössläpphet att göra. Kännetecknande för de kristna var renhet, ödmjukhet, kärlek och barmhärtighet som visade sig i offrande till fattiga och även vård av sjuka och nödlidande. Tack vare detta fick de kristna ofta en speciell ställning i den tidens annars så egocentriska samhälle.

De urkristna församlingarna var helt fria. De var varken underordnade någon särskild kyrklig överhet eller staten. Det fanns en tydlig gräns mellan församlingen och världen. Man var klar över skillnaden mellan kejsarens välde och Guds rike, och som kristen var det himmelska medborgarskapet allra viktigast.

Hebr 11:13: "I tron dog alla dessa utan att ha fått det som var utlovat. Men de hade sett det i fjärran, hälsat det och bekänt sig vara **gäster och främlingar på jorden.**"

Fil 3:20: "Men vi har vårt **medborgarskap i himlen**, och därifrån Jesus som Frälsare."

Föreståndare

grekiska: *episkopos* → biskop

Äldste

grekiska: *presbyteros* → präst

Tjänare

grekiska: *diakonos* → diakon

Församlingen byggde inte på lag eller ämbeten,

den byggde på förkunnelse, på gåvorna och tjänsterna. I den urkristna husförsamlingen fanns det olika gåvor, uppgifter och tjänster. Det fanns *föreståndare*, som var en slags tillsyningsman som såg till att saker blev utförda (grekiska: *episkopos*). En del fungerade som *äldste*, de var de äldre i församlingen som också hade något särskilt ansvar (grekiska: *presbyteros*). Andra fungerade som *tjänare* som tog hand om sjuka, fattiga, m.m. (grekiska: *diakonos*). Dessa tre har i vår tid övergått till att kallas *biskop*, *präst* och *diakon*. Och alla dessa tre funktioner har idag en helt annan innebörd än vad de hade i begynnelsen. Den nya innebörden kan vi kalla för en *sakral, rituell* och *hierarkisk* innebörd som inte fanns i den ursprungliga församlingen. Här kan vi minnas det som Jesus sa:

Matt 20:26: "Men så skall det inte vara bland er. Nej, den som vill vara störst bland er skall vara de andras tjänare"

Det fanns vanligen flera *episkopos* (föreståndare) och flera *presbyteros* (äldste) i en och samma husförsamling och de utgjorde tillsammans ett slags ledarskap. I Nya testamentet omnämns ibland *herde* och *lärare* och det går inte att dra någon gräns mellan dem och episkopos eller presbyteros. Kringresande apostlar, profeter och förkunnare aktades högt i församlingarna, och ibland fungerade **de** som äldste eller föreståndare. Så gränserna mellan de olika funktionerna var ganska otydliga till en början.

Någon slags kyrklig överhet fanns alltså inte heller. Men mellan de olika fria husförsamlingarna fanns ändå en stark andlig gemenskap, i ett slags *virtuellt nätverk* – om vi skall använda ett modernt begrepp. Man såg på varandra som

lemmar i Kristi kropp. Denna ordning var den enda gällande ordningen för de tidiga kristna församlingarna långt in på det första århundradet.

Några altaren och altartjänst etc. förkom inte, inte heller någon liturgi eller strikt gudstjänstordning. Det förkom ingen vigning till tjänst. Dopet var – precis som även Martin Luther menade – ”den högsta vigningen”. Men med tiden började församlingarna påverkas av hedniska gudstjänstformer. Särskilda kyrkobyggnader och altaren dök upp någon gång på tidigt 200-tal. Men i en tidig kristen skrift från den tiden försvarar den kristne författaren den fria ordningen med orden:

”Är det inte bättre att bygga ett tempel åt Honom **i vår själ**, att helga en plats åt Honom **i vårt hjärta?**”

3. Ursparning

När den första generationen av erkända ledare och kringresande förkunnare dog ut, fick församlingarna problem med kringresande **falska** apostlar och profeter. De försökte skaffa sig inflytande över de lokala församlingarna, vilket innebar att konflikter uppstod. Det ser vi t.ex. i Paulus brev till galaterna och korintierna. Det finns en skrift som härstammar från ca. år 100 som bekräftar dessa spänningar i den tidiga kristenheten. Den heter *Didache* (uttalas didaké) men kallas också för ”De tolv apostlarnas lära”. I den skriften finns det bl.a. råd till församlingarna hur de skulle behandla kringresande apostlar och profeter och hur man kunde avgöra om de var falska. Vi skall läsa lite från kapitel 11 i *Didache*, där vi ser en del råd som kanske kunde användas även i vår tid:

Ur *Didache - de tolv apostlarnas lära*, kapitel 11:

”Låt varje apostel som kommer till er bli mottagen som om han vore Herren.

Men han skall inte stanna mer än en dag, eller om så är nödvändigt även en andra dag. **Om han stannar tre dagar är han en falsk profet.**

Och när en apostel reser vidare, låt honom inte ta emot något mer än bröd tills han kommer fram till sitt natthärbärge. **Om han ber om pengar är han en falsk profet.**

Och om en profet undervisar sanningen, men inte gör vad han lär, **är han en falsk profet.**”

Vid slutet av det första århundradet började de lokala församlingstjänarna allt mer slå vakt om sin ställning i församlingen, vilket så småningom ledde till det s.k. *enmans-episkopatet* i församlingen. En enda man höjde sig då över de andra tjänarna och fick en slags särställning. Sådana s.k. *monarkistiska episkopos* började senare träffas i särskilda möten, i s.k. *synoder* (kyrkomöten, kyrkostyrelser). Det var vid den tiden som den *gammal-katolska kyrkan* växte fram. Den präglades av judiska ämbetstankar och offerbegrepp, men även av romerska juridiska idéer och en slags kyrklig auktoritetsstruktur. Man skapade en hierarkisk och sakral ordning med Gamla testamentets präst- och tempelkult som förebild. Denna nya ordning med hierarkier och "magisk-mytiska" riter var något helt främmande för urkristendomen.

4. Två skilda vägar, en för ämbetskyrkan och en för evangeliet

4.1 Romkyrkans framväxande

Den kristna församlingen utvecklades allt mer i riktning mot en sakramentalistisk ämbetskyrka som bars upp av hierarkier, ämbeten, vigningar, sakrament, ritual och kultakter. Detta blev med tiden *den Romersk-katolska kyrkan* som ganska snart såg sig som den enda bäraren av frälsningen. Dop och nattvard omformades i den kyrkan till riktiga *mysterier*. Troligen var avsikten med det att konkurrera med samtida *mysteriekulter* som även då fångade många intresse. Nattvarden blev i den nya formen en förtjänstfull gärning och ett offer. Endast de vigda prästerna fick lov att förrätta dop och nattvard. Kyrkobyggnaderna indelades i särskilda platser för präster och andra platser för lekmän. Gudstjänsterna i denna *mysteriekyrka* fick en allt större liturgisk utsmyckning, för vid den här tiden var det främst de religioner som erbjöd just en rikt utsmyckad kult som kunde fånga människors intresse. Kyrkan sågs allt mer som själva nödvändigheten för frälsningen i denna "nya" form av kristendom.

Helt naturligt var det församlingen i Rom som omformades till att bli grunden för den spirande och allt mäktigare Katolska kyrkan. Det berodde på att Rom vid den tiden var världens huvudstad, och därför cirkulerade det människor i staden från alla världens hörn. Församlingen där var dessutom både stor och rik. Den hade med andra ord goda förutsättningar att ta för sig av både makt och ära. Vid den tiden började "biskopen" (episkopos) i Rom att göra anspråk på att vara hela kristenhetens överhuvud. Och där skapade man också strukturer, gudstjänstordningar och dogmer som man menade att alla kristna församlingar i

världen skulle acceptera och underordna sig.

4.2 De fria grupperna

MEN, parallellt med utvecklingen mot en allt mer centralt och hieratiskt styrd ämbetskyrka fortsatte mindre grupper att kämpa för sin frihet. Det var de som bar med sig det urkristna arvet, men de kom ändå att kallas för "kätterska" av ämbetskyrkan. Kyrkan menade alltså att de fria grupperna var avfälliga, icke renläriga och villfarna. Så snart uppstod det stridigheter mellan församlingarna.

Kyrkans då mest framstående teolog, Augustinus (år

354-430) visade med sin teologi att man var tvungen att med våld bekämpa friförsamlingarna. Detta är en sida hos Augustinus som man mycket sällan hör något om. Men hans undervisning bidrog faktiskt till inledningen på den Katolska kyrkans grymma historia. Så redan i början av 400-talet utfärdades med stöd av kejsaren dödsstraff för sådana som tillhörde särskilda fria församlingsgrupper som inte ville underordna sig den statsunderstödda ämbetskyrkan, alltså den Romersk-katolska kyrkan. Efter ett påvligt beslut längre fram, år 1232, började den Katolska kyrkan helt systematiskt utrota alla s.k. *kättare* med hjälp av både korstågen och inkquisitionen.

Så man kan säga att utvecklingen skedde utmed dessa två skilda vägar: en stor och pampig väg, samt en liten och närapå osynlig. Dessa fortsatte på var sitt håll fram till Reformationen, vilken ju sedan åstadkom en ordentlig förändring i en stor del av kristenheten - tack och lov! Reformatorerna kan vara tacksamma för att det genom hela kyrkohistorien funnits små, offervilliga, fria grupper av kristna som inte gett upp den enkla evangeliska tron, trots grov förföljelse och lag-påbud från ämbetskyrkan osv.

Ett vanligt inslag i de fria församlingarna var kravet på ett heligt liv som skilde sig från både världens livsstil och de namnkristnas leverne – som mest handlade om kyrkans mässor, ceremonier och yttre religiösa former. Det var kännetecknande för friförsamlingarna att där normalt sett inte förekom några sakrament, präster, kors eller andra materiella ting som tog upp fokus. Det viktiga var tron och det tron åstadkom på insidan av människan. Men det som tron åstadkom på insidan gav också frukt i yttre gärningar. Men de olika friförsamlingarna kunde tyvärr ibland präglas av olika dogmatiska överdrifter – som vi idag skulle kalla för villfarelser – men den evangeliska grunden, med ett enkelt liv med Jesus som enda överhuvud, var ändå det helt grundläggande. Självklart uppstod det även olika extrema "kristna" sekter på urkristen tid, med allvarliga villoläror, men jag går inte in på dem i detalj här.

4.3 Nya testamentets tillkomst

Skall man tillskriva den framväxande ämbetskyrkan något positivt, så var det framförallt dess kamp mot *gnosticismen*, en villolära som tidigt växte sig riktigt stor. Den främsta bedriften i den kampen låg i Kyrkans arbete med att samla in de bästa och äkta vittnesbörden om och från kristendomens ursprung, alltså evangelietexterna och apostlarnas brev. Det arbetet resulterade i en *nytestamentlig kanon* (en godkänd samling av Skrifterna). Arbetet sägs ha påbörjats runt år 150 och var i princip avslutat runt år 200. Kyrkan själv förstod dock inte till fullo det enorma värdet av dessa texter, men för vår del är deras insats något som vi kan vara mycket glada för. Det var ju nämligen avgörande för Nya testamentets tillkomst att först gnosticismen dök upp som ett allvarligt hot mot Kyrkan, och att Kyrkan sedan samlade in och sammanställde de ursprungliga och äkta texterna. Detta textinsamlande var för Kyrkans del viktigt för att man skulle kunna försvara sin maktposition och den roll som ensam förvaltare av frälsningen man ansåg sig vara. Men Gud använde helt uppenbart denna tvist till något gott, även om de stridande parterna själva inte stod för den ursprungliga och sanna tron.

5. Några fria grupper

Jag skall kortfattat nämna några betydande, fria evangeliska grupper där den enkla kristna tron levde vidare under slutet av medeltiden. Dessa kan man se som viktiga föregångare och inspirationskällor till reformationen. Under flera århundraden hade fria grupper av kristna klarat sig undan påverkan och förföljelser från den Katolska kyrkan genom att leva på isolerade platser i alperna

i nordvästra Italien. Apostlarnas lära hade där förts vidare från generation till generation.

5.1 Valdenserna

Valdenserna var en fri och betydande församlingsgrupp som sägs ha vuxit fram på 1170-talet, även om deras historia alltså går ända tillbaka till apostlarna. Valdenserna fick sitt namn från den förmögne fransmannen *Petrus Valdes* (1140-1218). Han lämnade sitt förmögna liv bakom sig och började istället leva som en fattig predikant. Han menade att Bibeln måste vara det enda rättesnöret och att Bibeln måste finnas tillgänglig på modersmålet. Utifrån dessa två grundsatser blev bibelförankrad förkunnelse den viktigaste gärningen för valdenserna. De sägs därför ha varit ett *bibelförankratpredikantsällskap*, där faktiskt även kvinnor predikade.

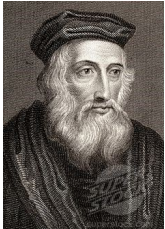
Valdenserna avstod från att använda vapen och de ville inte svära eder av något slag. De predikade bot, bättring och omvändelse, och samlades i mindre hemgrupper. Tyvärr uppstod en schism bland valdenserna när Petrus Valdes började införa vissa hierarkier och sakrament. Den starkare och friskare grenen blev den i Italien, som också spred sig till Tyskland.

Men valdenserna pekades snabbt ut som "kätterska" av den Katolska kyrkan och rörelsen tvingades därför att gå under jorden. Mellan åren 1211-1214 brändes många valdenser på bål i både Frankrike och Tyskland. I Italien klarade de sig bättre genom att fly upp till alperna i norr. Eftersom den Katolska kyrkan var noga med att även bränna upp skrifter som producerades inom friförsamlingarna, finns det inte mycket kvar av sådana i vår tid. Mycket som skrevs **om** dessa fria rörelser var propagandatexter som Katolska kyrkan låg bakom. Det gör ju gör det historiska studiet lite svårare. Ett historiskt faktum är att påven Gregorius VII (påve mellan 1073-1085) lät inordna ett helt institut för förfälskning av historiska dokument. *School of forgery* kallas det på engelska. Bilden här till höger är från en förtalsskrift där valdenserna pekades ut som häxor.

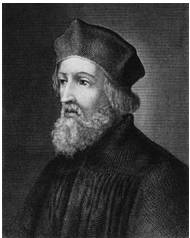
5.2 Albigenserna

Albigenserna uppstod på 1100-talet och hade sin koncentration i staden Albi i provinsen Languedoc, i Frankrike. Därav namnet *albigenser*. Denna bibeltroende grupp utrotades så gott som fullständigt efter att påven *Innocentius III* år 1208 startade ett korståg mot dem i södra Frankrike. Det finns uppgifter om att minst 20.000 personer mördades, bland dem både män, kvinnor och barn. Även katolska präster mördades, eftersom de hade öppnat sina kyrkor för flyende albigenser. Alla albigensernas skrifter brändes också. Detta korståg blev starten för Katolska kyrkans *inkquisition*, och som jag nämnde tidigare började sedan Kyrkan efter ett påvligt beslut år 1232 att helt systematiskt utrota alla dem som Kyrkan pekade ut som "kättare".

5.3 Lollarderna

Lollarderna uppstod i England i början på 1300-talet. *John Wycliffe* (1324-1384) var deras upphovsman. För honom var Bibelns auktoritet den stora frågan och att den skulle finnas tillgänglig på modersmålet. Wycliffe klarade sig själv undan den Katolska kyrkans dödsdomar tack vare kontakter uppe i det engelska hovet, men många av hans efterföljare mördades under Kyrkans förföljelser. Benämningen "lollarder" härstammar från det latinska ordet *lollium*, som betyder "ogräs", och som påven använde i sin bannbulla mot Wycliffe, där påven menade att Wycliffe och hans idéer var ett "ogräs" i kristenheten som måste bekämpas.

5.4 Husiterna

Husiterna uppstod i Böhmen (västra Tjeckien idag) i början på 1400-talet. *Jan Hus* (1369-1415) var deras upphovsman. Han hade kommit i kontakt med John

Wycliffes skrifter vilka påverkade hans liv och teologi starkt. Jan Hus brändes på bål år 1415, men hans efterföljare fortsatte arbetet. Även dessa evangeliskt troende drabbades av förföljelser från Katolska kyrkan. Martin Luther tog senare stort intryck av husiternas verk.

6. Söndagen som särskild helgdag/gudstjänstdag

Det finns en föreställning om att kejsaren Konstantin gjorde söndagen till den kristna helgdagen i samband med att han införde kristendomen som statsreligion. Men det är inte en helt korrekt bild.

6.1 Valet av söndag

Konstantin införde under 300-talet kristendomen som statsreligion och år 321 förbjöd han allt sekulärt arbete på "den vördnadsvärda solens dag" dvs. söndagen. Söndagen blev i och med detta en särskild **vilodag** i hans rike. Men det skall man då inte tolka som att Konstantin var den som införde söndagen som *helgdag* för de kristna. Det han gjorde var att han alltså införde söndagen som **vilodag** inom sitt rike. Söndagen var helgdag och gudstjänstdag bland de hednakristna **före** detta beslut, men söndagen var vanligen en vanlig arbetsdag före Konstantins nyordning. Där de kristna levde sida vid sida med judendomen var ofta lördagen en vilodag, men söndagen var den huvudsakliga gudstjänstdagen för de hednakristna.

Valet av söndag som gudstjänstdag började förekomma i församlingarna redan på aposteln Paulus tid. Runt år 100 fick söndagen sin benämning "Herrens dag". Vid samma tid fick ståthållaren i den romerska provinsen Bithynien i uppdrag av den romerske kejsaren Trajanus (98-117) att undersöka ifall de kristna hade begått något brottsligt. I ett brev till kejsaren skriver ståthållaren i de inledande raderna:

"De försäkrade, att hela deras skuld och villfarelse bestått däri, att de brukat på en bestämd dag före soluppgången samlas och sjunga med varandra en sång till Kristus såsom till en gud."

De kristna förband sig också i samband med denna samling att hålla vissa moraliska normer. Dessutom hade de svarat ståthållaren att de brukade samlas för att "hålla en måltid". Denna beskrivning avser alltså sammankomster på "Herrens dag" - söndagen.

Ett annat exempel är det berömda försvarstal Justinus Martyren höll i Rom på 150-talet:

”På den dag man kallar **söndag** församlar sig alla som bor i städer eller på landsbygden, och då föreläses apostlarnas berättelser eller profeternas skrifter, så länge detta räcker. Då föreläsaren slutat, ger föreståndaren i ett tal en förmaning och uppfordran till efterföljd av allt detta goda. Därefter reser vi oss alla tillsammans och uppsänder böner.”

Justinus Martyren berättade också att orsaken till att de alla höll sammankomster på söndagar berodde på att Jesus hade uppstått på den dagen.

Det var inte heller ovanligt med två sammankomster på söndagen redan under apostolisk tid: *ordets sammankomst* som hölls tidigt på morgonen och sedan *kärleksmåltidens sammankomst* som hölls på kvällen. Andra sammankomster hölls också på andra dagar, men då handlade det mer om medlemsvård och evangelisation etc.

6.2 Ordets sammankomst

Ordets sammankomst innebar att man läste från Skriften och att någon sedan höll ett vägledande tal utifrån det som hade lästs. Den samlingen var även i viss mån evangeliserande och därför öppen för vem som helst.

6.3 Kärleksmåltidens sammankomst

Kärleksmåltidens sammankomst var endast till för de som var kristna och man höll då en måltid som alla bidrog till så gott de kunde. Måltiden inleddes eller avslutades med att man firade nattvarden.

Med tiden började församlingarna att skilja kärleksmåltiden från nattvarden så att de hölls vid olika tillfällen. Det berodde främst på att det blev svårare att ordna med måltiderna när församlingarna växte i antal medlemmar.

7. Vad kan vi lära av urkristendomen?

Jo, från den tidiga kristna historien kan vi alltså förstå att sådant som hierarkier, ämbeten, vigningar, riter, sakrament, altaren, kyrkobyggnader, mystik och mysterier, **inte** var en del av urkristendomen. Sådant kom in i kristenheten efter

apostlarnas tid och som en följd av *religionssynkretism*. Den apostoliska församlingen ville inte vara underställd staten eller något särskilt religiöst överhuvud; det var endast Jesus som var församlingens överhuvud. Det var när vissa personer i den tidiga kristenheten började hävda sin position och överlägsenhet, som kristenheten började korrumpas. Utvecklingen mot en s.k. *monarkistisk ämbetskyrka* gick sedan fort, och med den kom allt fler och större villfarelser och förbrytelser.

När vi nu i våra dagar ser att även frikyrkor rör sig i denna riktning mot en *monarkistisk ämbetskyrka*, och allt fler församlingar börjar svärma runt både mystik och mysterier, då finns det en stor anledning till att söka sig tillbaka till de enkla former som den unga, apostoliska urförsamlingen hade. Då var Jesus det enda överhuvudet och Skriften det enda rättesnöret – *Sola Scriptura!* Från historien kan vi också lära att det inte är något fel i att samlas i hemmen och där dela både Ordet och nattvarden. I sådana husförsamlingar kan även dop förrättas. Det är sådana enkla gemenskaper inför Guds ansikte som utgör hans församling på jorden. Där Herren Gud får vara ensam Herre och där Guds Ord får vara i centrum, där är Guds församling, där är Guds eklesia! Det är i friheten från mystik, riter, formler och ämbeten som församlingen kan förvänta sig att få leva under Andens suveräna ledning!

8. Vad ansåg Martin Luther om detta?

Det kan vara passande att avslutningsvis väva in lite från Martin Luther också. Man kan tro att Luther inte ville gå längre med reformationen än vad han gjorde, men även han insåg hur en bibelförankrad församlingsgemenskap skulle se ut. Därför beklagade han sig ofta över de kristnas förlorade frihet och församlingens förlorade oberoende. Problemet var bara att han inte hade möjligheterna att genomföra det han i Bibeln såg vara den rätta vägen. År 1526 skrev han detta:

”Den rätta evangeliska ordningen kan inte lyftas fram bland alla sorters människor. Men de som på allvar fattat sitt beslut att vara kristna och bekänner evangeliet i tal och handling skall låta skriva in sig och mötas för sig själva **i ett hus till bön och till bibelläsning, för att döpa och fira nattvard och utöva andra kristna handlingar.**

Med en sådan ordning skulle sådana som inte levde på ett kristet sätt bli kända, tillrättavisade och återupprättade eller uteslutna i enlighet med Kristi föreskrift (Matt 18:15). I en sådan gemenskap kunde man

också tillsammans bidra med allmosor, som gavs med glädje och delades ut bland de fattiga i enlighet med Paulus mönster (2 Kor 9:1-12).

Det är där inte heller nödvändigt att ha mycken eller fin sång, och där kunde man gå tillväga på ett enkelt sätt med dop och nattvard. Allt skulle göras i enlighet med Ordet och i kärlek. **Men jag kan ännu inte förordna och etablera en sådan församling, ty jag har ännu inte de rätta människorna för det.**

Om det emellertid skulle bli så, att jag måste göra det och drivs till det, skall jag beredvilligt göra det som tillkommer mig. Under tiden vill jag ropa, väcka, predika, hjälpa och befrämja det, tills de kristna tar Ordet så på allvar att de själva finner hur detta skall göras och hur man fortsätter i det.”

E. H. Broadbent: The Pilgrim Church, s.148

Det här var väl en fantastisk hälsning från Luther till oss idag!?

9. Avslutning

Har du svårt att komma ihåg allt som jag här gått igenom i dessa två delar om den kristnes och församlingens frihet, så kom i alla fall ihåg detta:

Barnskap inför Gud innebär enkelhet, och enkelhet och barnskap innebär frihet för både enskilda kristna och församlingen!

Gal 5:1: ”Till **denna** frihet har Kristus gjort oss fria. Stå därför fasta och låt er inte tvingas in under slavoket igen.”

[Till del 1: "Den fria människan"](#)

/Lennart

Källor:

- *Bibeln – Svenska Folkbibeln 1998 om inte annat anges*
- *Den kristna friförsamlingen genom tiderna, 1954* – Gunnar Westin, professor i kyrkohistoria och baptistteolog, 1890-1967

- *Kyrkohistoria 1. Gamla tiden och medeltiden*, 1945 – Hjalmar Holmquist, professor i kyrkohistoria, präst och teolog, 1873-1945
- *Förnyelsen genom tiderna*, 1983 – Rune Brännström, pastor, 1942-
- *Vicars of Christ, The dark side of the papacy*, 1988 – Peter De Rosa